

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

ŠPELA GRANDA

NASTAJANJE LUTKOVNE PREDSTAVE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
Študijski program: Predšolska vzgoja

ŠPELA GRANDA

Mentorica: dr. HELENA KOROŠEC

NASTAJANJE LUTKOVNE PREDSTAVE

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2016

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici dr. Heleni Korošec, ki me je popeljala v čarobni svet lutk. Hvala za vse znanje, ideje, predloge in vso pomoč pri pisanju diplomske naloge.

Zahvaljujem se sošolkam Esteri Burgar, Urši Mikeli, Veroniki Kobal in Sari Bizant za timsko sodelovanje, za pomoč pri načrtovanju predstave in izdelavi lutk ter celotnega projekta.

Posebna zahvala gre tudi moji družini in možu Domnu za vso potrpežljivost, spodbudo in pomoč v času študija ter pri pisanju diplomske naloge.

Hvala!

POVZETEK

Namen diplomske naloge je predstaviti, kako naredimo lutkovno predstavo. Bistvenega pomena pri načrtovanju predstave je delo režiserja, ki pripravi celoten proces. Začne se z izbiro zgodbe, ki mora biti primerna izbrani publiki. Sledi pisanje sinopsisa, ki je zgolj okvirna zgodba, in scenarija, v katerem je zgodba napisana točno tako, kot se bo kasneje igrala. Glede na zgodbo se izbere primerne igralce in lutkovno tehniko. V nalogi so predstavljene štiri osnovne tehnike izdelovanja in igranja lutk: ročne lutke, marionete, senčne lutke in ploske lutke.

V drugem delu diplomske naloge je predstavljen praktični primer. S pomočjo štirih študentk smo pri predmetu lutkarstvo naredile gledališko predstavo za otroke z naslovom Zmeda zaradi malega medveda. Opisan je celoten postopek, od izbire zgodbe, pisanja sinopsisa in scenarija, izdelave lutk do vaj za predstavo. Končni izdelek so si ogledali predšolski otroci v Mini teatru na Ljubljanskem gradu. V zadnjem delu je predstavljena analiza odzivov otrok med ogledom predstave. Analiza videoposnetka je pokazala, da so se otroci v predstavo vživeli in se poistovetili z glavnimi junaki.

Ključne besede: lutkovne tehnike, izdelovanje lutk, režija, elementi lutkovne predstave

ABSTRACT

The purpose of the following work is to present the making of a puppet show. When planning the show, work of the production director is essential, as he leads the process. Planning starts with the selection of the story, which has to correspond to the audience. It is followed by writing a synopsis, that is only an indicative story, and scenario, which is a story written exactly as we will later play it. Based on the story, we choose the actors and the puppet technique. The thesis presents four main puppet techniques: hand puppets, marionettes, shadow puppets and flat puppets.

In the second part of the paper, a practical example is presented. With the help of four students in the elective subject puppetry class, we have produced a puppet show: »Confusion due to the small bear«. The whole process from choosing the story, writing synopsis, producing scenario, making puppets and final rehearsal is described. The puppet show was played to preschool children in a mini theater at Ljubljana Castle. Last part of paper introduces the analysis of the children responses to the show. Analysis of recording showed that children empathized with the show and main characters.

Key words: puppet techniques, making puppets, directing, elements of puppet show

KAZALO

UVOD.....	1
I TEORETIČNI DEL	2
1.1 LUTKOVNO GLEDALIŠČE IN LUTKA	2
1.1.1 Lutkovno gledališče	2
1.1.2 Lutka.....	2
1.2.2 Vrste lutk	3
1.2.2.1 Ročne lutke	3
1.2.2.2 Marionete.....	4
1.2.2.3 Senčne lutke.....	6
1.2.2.4 Ploske lutke	7
1.3 GLEDALIŠČE IN REŽIJA	8
1.3.1 Režiser in njegova vloga.....	8
1.3.2 Kako se lotimo predstave?.....	8
1.3.3 Tema in osnovna ideja.....	9
1.3.4 Analiza likov	9
1.3.5 Sinopsis in scenarij	10
1.3.6 Gledališki prostor	10
1.3.7 Vaje.....	11
II PRAKTIČNI DEL DIPLOMSKE NALOGE	12
1 OPREDELITEV PROBLEMA	12
1.1 Cilji	13
1.2 Raziskovalna vprašanja.....	13
1.3 Raziskovalna metoda	13
2 NASTAJANJE LUTKOVNE PREDSTAVE.....	14
2.1 IDEJA IN PRVI ZAČETKI.....	14
2.2 ZGODBA IN NJENO SPOROČILO	14

2.2.1 ZNAČAJI LIKOV	15
1.3 SINOPSIS	16
2.4 IZDELAVA LUTK	19
2.4.1 POSTOPKI IZDELAVE	19
2.4.2 KRT	20
2.4.3 BOBER.....	23
2.4.4 JAZBEC	26
2.4.5 ZAJEC	29
2.4.6 MEDVED	32
2.5 SCENA IN PRIPOMOČKI	35
2.5.1 Scena.....	35
2.5.2 Pripomočki	35
2.6 VAJE ZA PREDSTAVO	36
2.7 SCENARIJ	37
2.8 LUTKOVNI MARATON	40
2.8.1 Odzivi otrok med spremljanjem predstave	40
2.8 SODELOVANJE V TIMU.....	41
ZAKLJUČEK	43
VIRI.....	44

KAZALO SLIK

SLIKA 1: ROČNA LUTKA.....	4
SLIKA 2: MARIONETE.....	5
SLIKA 3: OSNOVNI ELEMENTI MARIONETE.....	5
SLIKA 4: SKICA LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA.....	6
SLIKA 5: SKICA PLOSKIH LUTK.....	7
SLIKA 6: ODRSKI PROSTOR	10
SLIKA 7: KNJIGA ZMEDA ZARADI MALEGA MEDVEDA	15
SLIKA 8: RISANJE SKIC	19
SLIKA 9: PRIBLIŽNA VELIKOST KRTA	20
SLIKA 10: PROFIL GLAVE.....	21
SLIKA 11: TRUP KRTA	21
SLIKA 12: GLAVA PRIŠITA NA TRUP KRTA	22
SLIKA 13: IZDELAN KRT	22
SLIKA 14: GLAVA BOBRA	23
SLIKA 15: PRIBLIŽNA VELIKOST BOBRA	24
SLIKA 16: BOBER OD SPREDAJ	24
SLIKA 17: PROFIL BOBRA.....	25
SLIKA 18: GLAVA JAZBECA.....	26
SLIKA 19: SPREDNJI PROFIL JAZBECA.....	27
SLIKA 20: PROFIL JAZBECA	28
SLIKA 21: IZDELAVA ZAJČEVE GLAVE	29
SLIKA 22: PENA ZA GLAVO OBLEČENA V BLAGO.....	29
SLIKA 23: UHELJ	30
SLIKA 24: SPREDNJA STRAN ZAJČEVE GLAVE	30
SLIKA 25: SPREDNJA STRAN ZAJCA	31
SLIKA 26: PROFIL MEDVEDJE GLAVE.....	32
SLIKA 27: SPREDNJA STRAN MEDVEDJE GLAVE.....	33
SLIKA 28: ZADNJA STRAN MEDVEDA.....	34
SLIKA 29: KONČANI MEDVED	34
SLIKA 30: REGRATOVA LUČKA.....	35
SLIKA 31: LUTKE IZ PREDSTAVE	42

UVOD

Lutke so me že od otroštva navduševale in mi omogočile nadgrajevati mojo domišljijo. Veselje do dela z njimi se je med študijem še povečalo. Zelo sem hvaležna, da sem pridobila toliko novega znanja in praktičnih izkušenj in ravno to je bil povod za pisanje te diplomske naloge. Odločila sem se in si izbrala izbirni predmet lutkarstvo. Tu je bil glavni cilj, da v skupinah naredimo predstavo za otroke.

V začetku si nisem predstavljala, koliko dela, časa, ljudi in vseh ostalih dejavnikov je potrebnih, da nastane predstava, ki si jo nato ogledamo v gledališču oz. na televiziji. Vidimo zgolj končni produkt – predstavo z igralci oz. lutkami. Zavedati pa se moramo, da je to delo velike skupine ljudi, ki si je vse to zamislila in izvedla. V to skupino spadajo režiser, likovnik, dramaturg, tehnolog, svetovalec za glasbo, asistent režije, vodja predstave, tehnični vodja, odrski mojster, tonski mojster, osvetljevalec odra, šepetalec, igralci in še koga bi lahko našteali.

Odločila sem se, da v teoretičnem delu predstavim, kako nastane lutkovna predstava. Najprej opredelim lutkovno gledališče in pojem lutka. Nadaljujem z opisom štirih lutkovnih tehnik, ki se po mojem mnenju največkrat uporabljajo. Znanje teh tehnik nam pride vedno prav, ko delamo skupaj z otroki, saj jih lahko poenostavimo in prilagodimo otrokovim sposobnostim. Nato na kratko opišem, kako poteka vse ostalo delo.

Vse znanje, ki sem ga pridobila pri prebiranju literature ter pri samem študiju, sem uporabila v praktičnem delu. S pomočjo štirih študentk sem naredila svojo lutkovno predstavo. V praktičnem delu vam s ponosom predstavljam celoten projekt nastajanja lutkovne predstave.

Vedno, ko želimo ustvarjati za ali z otroki, si je dobro zapomniti to, kar je rekel že George Duhamel (v Ahačič, 1969): *»Če hočemo z otroki ali za otroke dobro pripraviti uprizoritev količkaj pomembne igrice, nam ni potrebno le potrpljenje, ampak tudi velika ljubezen do besedne umetnosti in pa temeljito poznavanje gledališča in njegovih zakonov. Samo po sebi se razume, da moramo tudi ljubiti otroke, vendar ljubiti jih brez popustljivosti.«*

I TEORETIČNI DEL

1.1 LUTKOVNO GLEDALIŠČE IN LUTKA

1.1.1 Lutkovno gledališče

Poznamo različne umetnosti, ki imajo svoje posebnosti in lastnosti, s katerimi se razlikujejo od drugih. Vsaka umetnost si je morala pridobiti status, s katerim se je lahko uveljavila. Lutkovna umetnost se danes še bogati in razvija in je umetnost z manj zgodovinskimi izkušnjami kot dramsko gledališče. V preteklosti je veljalo mnenje, da je njegova pomanjšana različica. Danes temu ni tako, saj je osnova lutkovnega gledališča oživljanje mrtve snovi – animacija. Lutkovna igra je posledično veliko bolj zanimiva, ker v sebi združuje glasbo, ples, dramsko igro, animacijo, likovnost itd. (Trefalt, 1993).

»... vse od svojega rojstva gledališče temelji na treh objektivnih ustvarjalnih elementih ter s temi povezanimi subjektivnimi označbami: na lutkovni igri (misel pisatelja), na odru (na prostoru dramske igre, ki je skupno delo igralca, pedagoga, režiserja in likovnega oblikovalca) ter na občinstvu (na gledalcih, ki so samostojne osebnosti, vendar pod vplivom odrskega učinka postanejo eno) ...« Če izmed teh treh manjka eno, ne moremo govoriti o pravem gledališču (Šinko, 2008, str. 132).

Zaradi svojih značilnosti je lutkovna igra bolj zapletena kot dramska igra. Animator mora znati dati lutki življenje, znati z njo komunicirati in reagirati glede na ostale lutke. Pomembno je, da se pretaka energija med animatorjem in lutko ter med lutko in publiko (Šinko, 2008).

1.1.2 Lutka

Stoletja nazaj so gledalci lutkovnih predstav pravili, da je lutka človek. Tudi če zdaj vprašamo otroke, kaj je lutka, dobimo enak odgovor. Stališča so se skozi leta nekoliko spreminjala, vendar se lahko strinjamo z dobljenim odgovorom, saj so nekatere lutke res zelo podobne človeku, npr. marionete. Da je lutka simbol človeka, potrjuje tudi to, da sama lutka ponazarja tip in karakter. Kakšna je lutka in kako funkcionira, pa je odvisno od animatorja. Ta je v lutkovnem gledališču zelo pomemben in nepogrešljiv člen. Vse je odvisno od njega, saj oživlja lutko in ji daje značaj in karakter. Predpogoj, da animator lahko dobro animira lutko, pa je bogato napisano delo z veliko akcije. Animator gledališke situacije uprizarja z gesto lutke, zato je zelo pomembno, kako je lutka likovno oblikovana. Pri izdelavi lutk moramo biti na to še toliko bolj pozorni, saj moramo že vnaprej razmišljati, kaj vse bo lutka lahko z

gestami pokazala. Zavedati se moramo, da je lutka mrtev predmet, ki simbolizira človeka, in glavna naloga animatorja je, da jo oživi (Šinko, 2008).

Majaron (2007) je v enem izmed svojih intervjujev pri definiciji lutke dodal, »da je pomembno, da se je lutkar pripravljen odpovedati svojemu odrskemu egu in s tem preusmeriti gledalčevo pozornost v predmet-metaforo«.

1.2.2 Vrste lutk

1.2.2.1 Ročne lutke

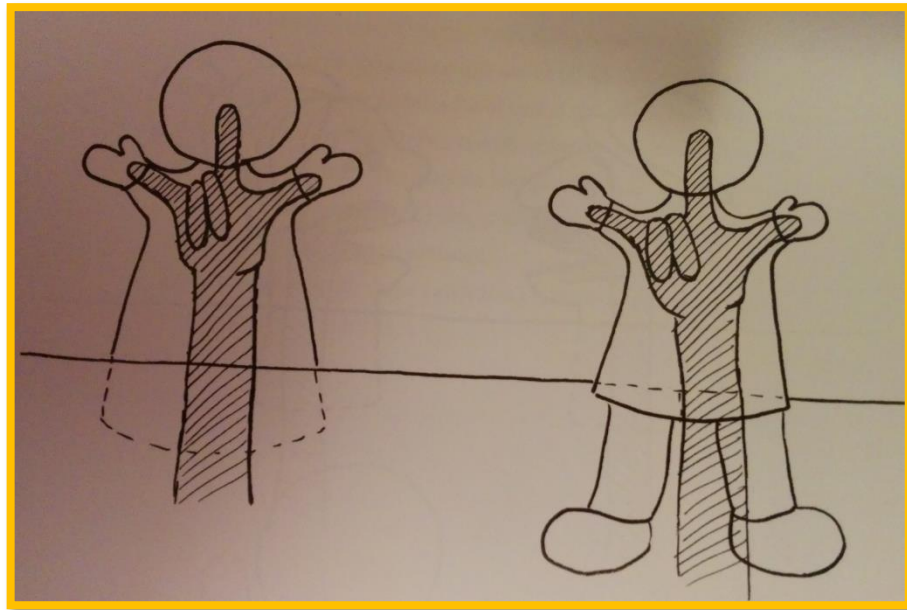
Kot nam že samo ime pove, so ročne lutke tiste, ki jih natakemo na roko. Ročne lutke so enostavne za izdelavo ter uporabo in so zelo priljubljene za uporabo v vrtcih.

»Ročne lutke so vodene od spodaj navzgor. Poznamo več tehnologij ročnih lutk. Najznačilnejša je klasična oblika ročne lutke, na prstih, kjer uporabimo kazalec za glavo, palec in sredinec oz. ostali prsti pa so lutkine roke.« (Trefalt, 1993, str. 49)

Zgradba lutke je sestavljena iz treh delov: glave, rok in telesa – haljice, ki prekriva igralčevo roko. Najbolj pomembna dela sta glava in roke, ki sta glede na telo najbolj vodljiva dela. Pri ročnih lutkah ni potrebno, da ima lutka noge, saj jih ne animiramo. Za telo sešijemo haljico, ki mora biti enostavna in neopazna, da pridejo roke bolj do izraza. Roke so po navadi narejene kot mali rokavi, ki so prišiti na haljico. Tako lahko lutka lažje drži rekvizite, ki so po navadi večji od nje (Zupanić Benić, 2009).

Animacija ročne lutke velja za najživahnejšo, saj jo animiramo s pomočjo naše roke (premikanje prstov in dlani) in je lahko zelo dinamična. Pri izdelavi lutke moramo biti posebej pozorni, da jo izdelamo primerno glede na velikost naše roke, saj bo prevelika lutka otežila animacijo. Pri izdelavi glave moramo imeti v mislih, da bo lutko s preveliko glavo težko voditi in obvladati. V preteklosti so glave lutk izdelovali iz lesa, danes pa se bolj poslužujemo materialov, ki so lažji za obdelavo, kot so stiropor ali različne vrste pen (Varl, 1997).

Za sceno se največkrat uporabi paravan, ki je toliko visok, da se osebe, ki animira lutko, ne vidi. Kadar pa je scena taka, da se animatorja vidi, pa mora animator vedeti, da mora biti oblečen v črno, saj mora biti čim manj opazen (Zupanić Benić, 2009).

Slika 1: Ročna lutka (Varl, 1997)

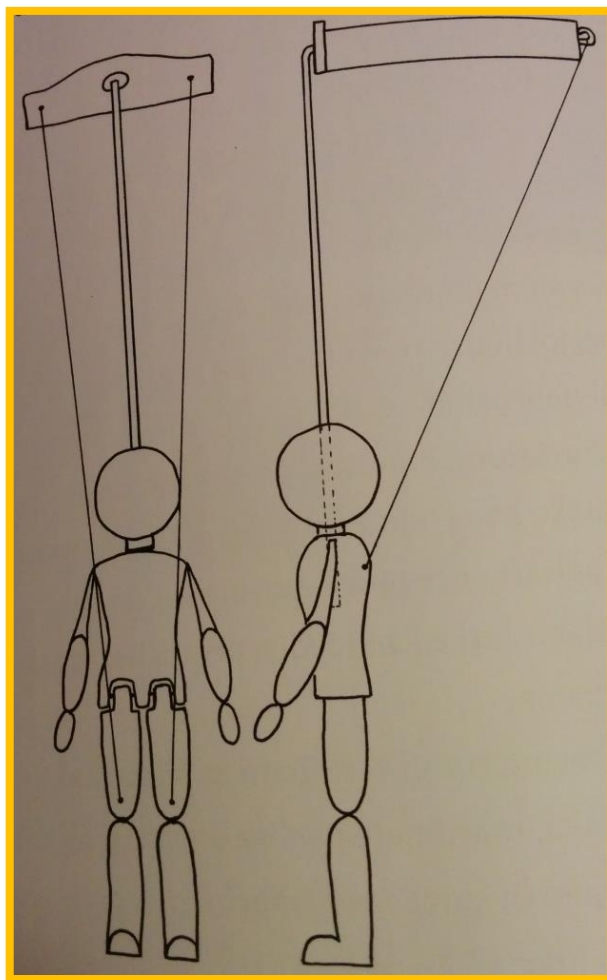
1.2.2.2 Marionete

Marionete so zelo čarobne lutke, ker nas njihova podoba spominja na prava živa bitja. Izdelane so tako, da imajo vse okončine in sklepe, s katerimi lahko na odru delajo razne vragolije. Zaradi njenih značilnosti jo imajo, kljub njeni zahtevni tehniki, lutkarji za kraljico med lutkami. Marioneta je lutka, nasajena na leseno palico, ki ima na okončinah navezane nitke ali žice. Te so navezane na leseno vodilo (križ), ki ga animator drži v rokah, in z njimi oživlja lutko (Varl, 1995).

Animiramo jo od zgoraj navzdol. Zaradi svojih značilnosti ni ravno preprosta, saj ima lutka mehke in včasih nekoordinirane gibe, zato se hitro opazi vsaka manjša napaka. Gibanje lutke je okornejše in deluje mehanično. Tudi pri tej tehniki moramo paziti na izdelavo lutke, saj zaradi animacije lutka ne sme biti ne prelahka in ne pretežka. Če jo izdelujemo iz lesa, je najbolj primeren lipov les. Lahko si pomagamo tudi s stiroporom, penasto gumo, šolsko gobo ipd. (Trefalt, 1993).

Slika 2: Marionete (<http://www.marionete.si/>, 10. 2. 2016)

Slika 3: Osnovni elementi marionete (Varl, 1997)

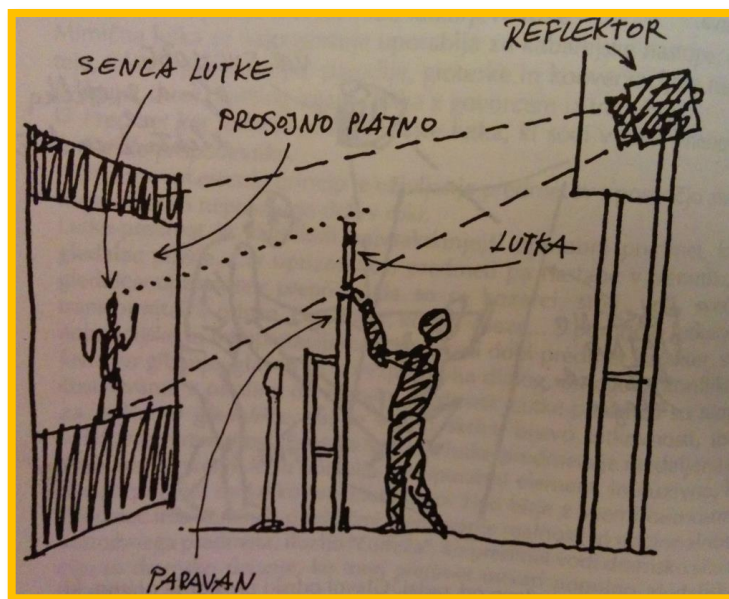
1.2.2.3 Senčne lutke

Senčne lutke so uporabljali naši predniki že pred našim štetjem, ko so z njimi igrali na indonezijskih otokih. Izdelovali so jih iz bivolje kože, v katere so zaradi boljše preglednosti naredili majhne luknjice. Veljajo za najstarejše začetke gledališke kulture (Golub, 2003).

Zanimivost pri senčnih lutkah je, da gledalci opazujejo premik sence na platnu, kajti pri ostalih lutkovnih tehnikah gledajo gibanje lutke v scenskem prostoru. Lutke lahko naredimo na zelo enostaven način. Iz kartona, papirja ali vezne plošče izrežemo željeno obliko (živali, predmeta, osebe). Pri rezanju je zelo pomembno, da smo pozorni, da so robovi natančno izrezani. Izrezane figure nato pritrdimo na palčko oz. žico (Pernarčič, 2008).

S senčnimi lutkami igramo za platnom, ki je osvetljen z grafoskopom oz. virom svetlobe (svetilka, reflektor). Igramo med platnom in virom svetlobe. Pri igranju moramo biti pozorni, da gledalci ne bodo videli naše sence. Ta lutkovna tehnika je zelo primerna za naše najmlajše lutkarje (Golub, 2003).

»Izvedba senčne uprizoritve je podobna kot pri ploskih lutkah, pomembna je natančnost, razumljivost v gibanju in govoru, tako da skoraj ne dopušča improvizacije. Poleg vizualnosti senčne uprizoritve ima posebno veliko vlogo glasba, ki daje sencam dodatno dimenzijo fantastičnosti in magičnosti. Senčne lutke le s težavo izražajo psihološke situacije, dojemljive so za izražanje čustev in atmosfere. Od vseh lutkovnih tehnik so senčne lutke še najzanimivejše za uprizarjanje tragedij ali oper.« (Trefalt, 1993, str. 63)

Slika 4: Skica lutkovnega gledališča (Trefalt, 1993)

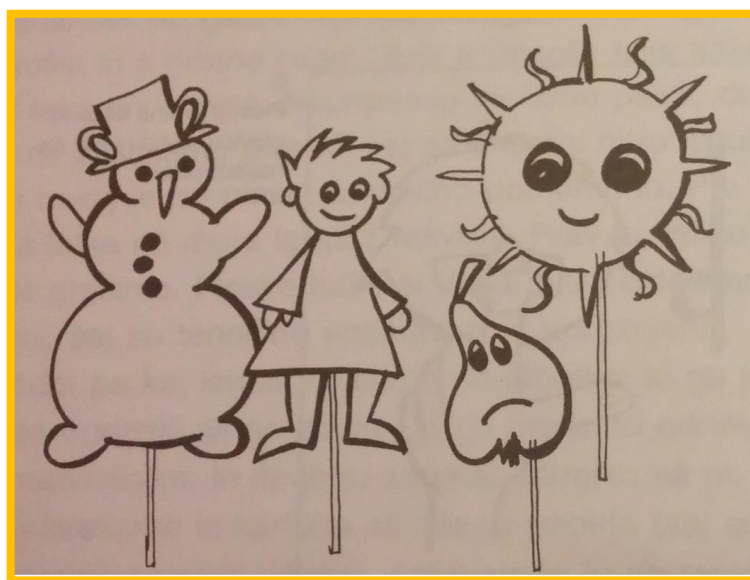
1.2.2.4 Ploske lutke

Ploske lutke so predhodnice senčnih lutk. Njihova podobnost se kaže v dvodimenzionalnosti, razlikujejo pa se glede načina igranja. Ploskih lutk ne igramo za prosojnim platnom, ampak nad platnom oz. paravanom (Pernarčič, 2008).

»Ploske lutke uvrščamo med lutke, vodene od spodaj navzgor. Vsebujejo prvine javajk ali marionet, vodenih od spodaj, vendar je njihova posebnost v dvodimenzionalnosti.« (Trefalt, 1993, str. 58)

Glede na ostale lutkovne tehnike je izdelava ploske lutke zelo enostavna. Potrebujemo le iz kartona izrezano figuro, ki jo pobarvamo ali okrasimo z blagom. Na zadnjo stran lutke pritrdimo palico, ki služi za vodilo. Po navadi so izdelane iz enega dela in so zato negibljive. Lutka bo izgledala bolj zabavno, če ji z vrvico navežemo okončine brez vodila. Slabost ploskih lutk je, da je njihova animacija težja, ker dvodimenzionalne lutke ne moremo obračati. To težavo rešimo tako, da izdelamo lutko v različnih profilih. Ne smemo pozabiti tudi na to, da lutka ne more prijeti rekvizitov, zato pripomočke izdelamo kot samostojne lutke (Varl, 1997).

Uprizoritve s ploskimi lutkami so zelo dobrodošle za mlajše otroke. Predstava je bolj zabavna, zanimiva in razumljiva, če v predstavo vključimo pripovedovalca, ki celotno predstavo povezuje (Trefalt, 1993).

Slika 5: Skica ploskih lutk (Varl, 1997)

1.3 GLEDALIŠČE IN REŽIJA

1.3.1 Režiser in njegova vloga

Pri neprofesionalnih predstavah z manjšim številom igralcev je v praksi malokrat prisoten režiser kot fizična oseba. Običajno si igralci med seboj delijo napotke. Priporočam vam, da je režiser prisoten, saj je pri delu v skupini zelo pomembno, da imamo (ne)formalno vodjo, opazovalca, ki bo povezal igralce in nadgradil predstavo.

V Gledališkem dramaturškem slovarju (2007) je geslo režiser opredeljeno sledeče: »**režiser**: ustvarjalec, ki umetniško in organizacijsko načrtuje, oblikuje, vodi uprizoritveni proces, usklajuje različna izrazila in jih povezuje v celoto v gledališki, radijski, filmski, televizijski produkciji«.

Gledališka predstava je delo velikega kolektiva ljudi, ki med seboj sodeluje in opravlja svoje naloge. Nekdo napiše besedilo, likovniki naredijo lutke in sceno, igralci odigrajo predstavo, tehniki poskrbijo za zvok in osvetljavo ipd. Za vsemi temi ljudmi vedno stoji nekdo, ki vse to ureja, povezuje, organizira in nadzoruje – režiser. Velikokrat se nanj pozabi, vendar se moramo zavedati, da je režiser ključni del pri nastajanju gledališke predstave. Njegova naloga je, da pozna vse faze dela in nase prevzema celotno odgovornost. On je vodja, saj ureja vse komponente, da nastane končni izdelek. Izbere primerne igralce in jih seznani z besedilom. Nato jih čez celotno pripravo usmerja, vodi in spodbuja do izpiljenega končnega izdelka (Pengov, 2004).

O vlogi režiserja je v enem izmed svojih intervjujev Majaron (2007) dejal: »Moja vloga režiserja je, da igralce za končni rezultat (ki pa ga moram v viziji nujno že videti vnaprej!) navdušim, ogrejem, da jim prikažem smiselno »podjetje«, v katerega vlagajo – več kot bodo vložili, več jim bo ostalo v predstavi, ko mene že davno ne bo več blizu.« Poudarja še: »Predstava mora biti igralcem draga, verjeti morajo vanjo kot jaz.«

1.3.2 Kako se lotimo predstave?

Za začetek ustvarjanja moramo imeti osnovno idejo, s katero želimo predstaviti našo osrednjo temo. To temo kasneje dopolnjujemo in nadgrajujemo. Seveda moramo razmišljati tudi že o sami sceni, kostumih, lutkah, glasbi, jeziku ipd. Ko smo v fazi ustvarjanja, moramo biti še posebej pozorni na okolico, saj lahko v njej dobimo nove ideje in navdih za naše ustvarjanje (Štromar, Geč, 2013).

Štromar in Geč (2013, str. 76) razlagata: »Naša ideja je kot hiša iz kock. Najprej jo bomo razstavili, si ogledali vsako kocko posebej in jo ponovno sestavili v novo hiško s trdimi temelji, ki so naše dramaturško utemeljene izbire, podrejene osnovni ideji.«

Pri pridobivanju osnovne ideje si lahko pomagamo s štirimi vprašalnicami: kaj, za koga, zakaj in kako. Pri prvi vprašalnici se vprašamo, kaj želimo narediti. V našem primeru je odgovor lutkovno predstavo. Pri naslednji vprašalnici si zastavimo vprašanje, komu bo ta predstava namenjena. Lahko ustvarjamo za otroke, mladino ali odrasle. Kadar izbiramo zgodbo za otroke, je pomembno, da se vprašamo, katera bo najprimernejša za njihovo starost. Nato si moramo odgovoriti tudi na vprašanje, zakaj smo izbrali točno določeno zgodbo. S tem se začne poglobljeno razmišljanje o sporočilu, ki ga želimo z našo zgodbo povedati. Na zadnje vprašanje pa si odgovorimo, kako bomo predstavo izvedli (Majaron, 2010).

1.3.3 Tema in osnovna ideja

Vsaka zgodba, ki je napisana tako za odrasle ali otroke, ima misel, s katero želi gledalcem nekaj sporočiti. Naloga režiserja je, da to misel v zgodbi poišče in razmisli, kako jo bo gledalcem predstavil. Pozorni moramo biti na to, da poiščemo pravo temo zgodbe, ki si jo je sam avtor zamislil (Pengov, 2004).

Tako kot pravi Trefalt (1993, str. 94): »Tema je splošen življenjski pojav. Je vprašanje, na katerega avtor teksta odgovarja z idejo igre. Tema je pogosto izražena v samem naslovu ali podnaslovu teksta, vendar nikakor ne smemo biti zadovoljni s tem, npr. malomeščanstvo, hamletovsko ... Natančnost pri izražanju in definiranju osnovne teme je osnova za določanje osnovne ideje.«

Med ustvarjanjem predstave moramo vedno razmišljati o osnovni ideji, ki nam pomaga ohraniti našo zamisel v celoti. Iz zamisli bo razviden naš namen in cilj uprizarjanja in z njo bomo dosegli smisel predstave. V predstavi moramo osnovne ideje poudariti, da bodo izstopale od ostalih. To naredimo s posebno glasbo, svetlobo, pavzo, tempom ipd. (Trefalt, 1993).

1.3.4 Analiza likov

Glede na osnovno idejo izberemo vloge, ki bodo nastopale v predstavi. Med vsemi določimo glavne in stranske like ter njihove medsebojne odnose. Pomembno je, da natančno analiziramo vsako vlogo in ji določimo karakter, socialni odnos do ostalih nastopajočih ter fizične in verbalne reakcije. Vsak igralec mora pri sebi poiskati cilj, ki ga želi s svojim likom

doseči. Tu ima režiser pomembno vlogo, saj mora igralca usmerjati k cilju in obenem upoštevati režiserjevo osnovno idejo (Trefalt, 1993).

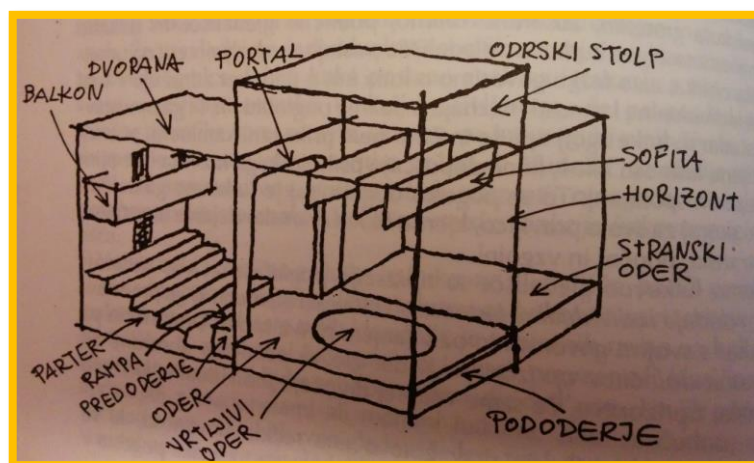
1.3.5 Sinopsis in scenarij

V Gledališkem dramaturškem slovarju (2007) sta gesli sinopsis in scenarij opredeljeni sledeče: »**Sinopsis**: kratko besedilo z opisom vsebine, glavnih oseb kot podlaga za scenarij, uprizoritev. **Scenarij**: zaporedje prizorov z zgoščenim opisom dogajanja, oseb, kraja, časa kot predloga za film, televizijsko, radijsko igro, gledališko uprizoritev.«

Preko glavne ideje, ki jo režiser dobi skozi branje zgodbe, napiše sinopsis. Zapis predstavlja idejo od zapleta, vrha in razpleta zgodbe. Tekst je tukaj že razdeljen na posamezne vloge. Scenarij pa je obdelan sinopsis in končni zapis. Tukaj je natančno zapisan tekst in karakterizacija likov (Bizjak, 2013).

1.3.6 Gledališki prostor

Gledališki prostor je prostor, kjer se odvijajo predstave. Glede na zahteve uprizoritve poznamo različne odre za različne namene. Profesionalne predstave se odvijajo na pravih velikih odrih, ki vključujejo: dvorano, balkon, portal, parter, rampo, predoderje, oder, pododerje, stranski oder, horizont, sofita in odrski stolp. Za lutkovne predstave je značilno, da se odrski prostor prilagaja glede na vrsto igranih lutk. Vsaka lutkovna tehnika ima svoje značilnosti igranja. Za igranje z marionetami, ki se igrajo od zgoraj navzdol, mora biti oder narejen tako, da je lutka čim manj opazen. Pri odrskem prostoru, kjer se igra z lutkami, ki so vodene od spodaj navzgor, je zelo pomembna spodnja odrska odprtina. Tu je animator skrit za paravanom ali večjo odrsko konstrukcijo (Trefalt, 1993).

Slika 6: Odrski prostor (Trefalt, 1993)

Na odrskem prostoru ima pri lutkovnih predstavah velik pomen scena, ki je postavljena nasproti gledalcem. Naloga scene je, da obdaja lutko in ji na nekakšen način določa smer gibanja ter zakrivanje animatorja (Trefalt, 1993).

Pri izdelavi scene je potrebno paziti, da scena ne izstopa preveč in s tem odvzema gledalčevo pozornost. Zato moramo biti pozorni pri uporabi materialov in barv, saj mora biti lutka še vedno središče pozornosti (Ahačič, 1969).

Pengov (2004, str. 36) poudarja: »Scena je funkcionalni del vsebine glede na dobo, slog in likovno stilizacijo lutke. Lutka je glavno izrazno sredstvo, scena ji je le v pomoč in se ji podreja.«

1.3.7 Vaje

Da bo naša predstava zaigrana tako, kot si je režiser zamislil, moramo veliko vaditi, kajti, kot že znan pregovor pravi, »vaja dela mojstra«.

Prva vaja, ki jo imajo igralci skupaj z režiserjem, se imenuje bralna vaja. Na tej vaji režiser začasno razdeli vloge ter skupaj preberejo tekst. Na koncu vaje sledi pogovor, v katerem sodelujoči povedo, kaj si mislijo o igri. Glede na prebrane vloge se režiser odloči, komu katera vloga najbolj odgovarja. Dodeljevanje vlog naj poteka na podlagi karakterja, glasu in tempa (Pengov, 2004).

Naslednja vaja, ki jo imajo, se imenuje aranžirka oz. aranžirana vaja. Tukaj je pomembno, da se igralci seznani s prihodi in odhodi na sceno ter z gibanjem na sceni. Seveda mora biti na tej vaji že pripravljena scena, izdelane lutke in rekviziti. Igralcem je na začetku zelo težko, saj morajo biti pozorni na zelo veliko stvari (vidljivost lutke, vodenje lutke, govor, geste, značaj lutke ipd.). Po aranžirki sledijo utrjevalne vaje, kjer igralci podrobno izdelujejo uprizoritev, vadijo gibanje, odnos med liki, kretnje. Vaditi morajo toliko časa, da jim pride vse to v navado. Običajno se vadi po delih in se sproti odpravljajo napake in pomanjkljivosti. Več vaj je za igralce, daljši so deli, po katerih igrajo. Proti koncu vaj zaigrajo že skoraj celotno predstavo v enem delu (Trefalt, 1993).

Pred generalko sledi še tehnična vaja, kjer se vse skupaj uskladi še z glasbo, razsvetljavo ter drugimi tehničnimi zadevami. Nato pa pride na vrsto generalka. Ta poteka po prav posebnih gledaliških predpisih (zvonec, luči v dvorani, tišina v dvorani). Na tej vaji je prisotnih tudi nekaj gledalcev, ki na koncu odkrito povedo, kako se jim je zdelo. Z njihovimi komentarji si lahko pomagamo popraviti še zadnje nepravilnosti (Pengov, 2004).

II PRAKTIČNI DEL DIPLOMSKE NALOGE

1 OPREDELITEV PROBLEMA

V današnjem času se starši pogosto sprašujejo, kako svojim otrokom zagotoviti in oblikovati bogato glasbeno, likovno in gledališko okolje. Pomemben del odgovornosti nosijo vzgojiteljice, ki se sprašujejo, kako narediti dobro lutkovno predstavo, ki bo kakovostna in otrokom zanimiva. Pogosto se vzgojiteljice srečujejo z dilemo, kako sploh začeti in kakšno lutkovno tehniko naj si izberejo.

Lutkovne predstave so v vrtcu za otroke pomembne, kot je že Jože Pengov pravil, se prav tukaj otroci prvokrat pobližje srečajo z negovano živo besedo, s primerno uporabljenno glasbeno spremljavo, z dobro likovno obdelavo in vse to je njihov prvi stik z gledališčem. Zavedati pa se moramo, da je potrebno težiti k popolnosti, ker le tako bomo dosegli cilj: oplemenititi človeka na začetku njegove življenjske poti (Pengov, 2004).

Tudi v Kurikulumu za vrtce zasledimo, naj odrasli otrokom zagotovijo in oblikujejo bogato glasbeno, likovno, gledališko okolje z različnimi spodbudami, ki otroku omogočajo doživljanje sebe in drugih ter okolice in umetnosti. Kajti kakovostno estetsko in umetniško okolje otroka spodbuja k razvoju estetskega vrednotenja in osebnega okusa (Kurikulum za vrtce, 1999).

Kako pomembno je, da otroci gledajo gledališke predstave, je zapisala tudi L. Marjanovič Umek. Pravi, da ni pomembno samo, da si otroci ogledajo različne predstave, ampak da so te namenjene njihovi starosti, saj se jih le tako predstava dotakne in »vstopi« v njihovo območje bližnjega razvoja in s tem otrokom odpira nova in nova vprašanja. Sama predstava pa naj bi otrokom ne le nudila udobja, ampak odpirala pot k domišljiji in čustveni identifikaciji z junaki (Marjanovič Umek, 2013).

Ker je izjemnega pomena, da si otroci ogledajo kakovostne gledališke predstave, sem se odločila, da bom v diplomski nalogi raziskala načine in tehnike za pripravo lutkovne predstave. Metodologijo predstavljam na konkretnem primeru lutkovne predstave v okviru predmeta lutkarstvo, pri čemer so mi pomagale še štiri študentke. Prikazati želim celoten

postopek, kako nastane lutkovna predstava, od izbire pravlјice, pisanja sinopsisa, izdelovanja lutk in scene, vaj, do končne predstave.

1.1 Cilji

Skladno s predmetom in problemom sem si zastavila naslednje cilje:

- iz teoretičnih virov raziskati možnosti in pristope k oblikovanju predstave;
- raziskati proces nastajanja lutkovne predstave od ideje do izvedbe;
- raziskati, kako s timskim sodelovanjem oblikovati predstavo od ideje do izvedbe;
- raziskati, kako se otroci odzivajo na predstavo.

1.2 Raziskovalna vprašanja

V skladu s cilji sem si postavila naslednja raziskovalna vprašanja:

- kakšni so pristopi in možnosti za oblikovanje predstave;
- kakšen je proces nastajanja lutkovne predstave od ideje do izvedbe;
- kako uspešno delati in oblikovati predstavo s timskim delom;
- kako otroci doživljajo predstavo in kako se nanjo odzivajo.

1.3 Raziskovalna metoda

Za raziskovanje sem uporabila deskriptivno kavzalno neeksperimentalno metodo. Lutkovno predstavo sem skupaj s študentkami pripravila s pomočjo dostopne literature. Predstava je bila zaigrana na javni produkciji, na katero so bili povabljeni predšolski in šolski otroci. Kakovost dela sem ocenila z dneviškimi zapisi, s fotografijami, z videoposnetki ter z analizo videoposnetkov, na katerih sem opazovala odzive otrok med gledanjem predstave.

2 NASTAJANJE LUTKOVNE PREDSTAVE

2.1 IDEJA IN PRVI ZAČETKI

Pri izbirnem predmetu lutkarstvo smo si zastavili projekt, da naredimo lutkovno predstavo. Na začetku smo se razdelili v skupine po pet študentov, v katerih smo kasneje sodelovali. Imeli smo prosto pot, zato smo se znotraj skupine morali odločiti, kaj želimo narediti. Najprej smo si zastavile štiri ključna vprašanja: **kaj** želimo narediti, predstaviti in sporočiti s predstavo; **komu** bo predstava namenjena; **kako** jo bomo izvedle; **zakaj** je pomembno, da jo naredimo.

Po tehtnem razmisleku smo prišle do želenih zaključkov. Odločile smo se, da bomo naredile lutkovno predstavo, ki bo odigrana z ročnimi lutkami. Namenjena bo predšolskim otrokom.

2.2 ZGODBA IN NJENO SPOROČILO

Naš glavni cilj pri izbiranju zgodbe je bil, da bo otrokom zanimiva, ne najbolj poznana, komična, a bo hkrati imela tudi sporočilo. V knjižnici smo prebirale različne zgodbe, vendar nas ni nobena tako pritegnila k branju kot pravljica Zmeda zaradi malega medveda. Že ob samem prebiranju smo se neizmerno zabavale in že zbirale ideje, kako bi to uprizorile. Vedele smo, da če je zgodba zanimiva nam, bo absolutno tudi otrokom. V zgodbi nastopajo živali, dogaja se v naravi, veliko je komičnih situacij in ima odlično sporočilno noto. Zgodba govori o malem medvedu, ki povoha regratovo lučko in začne kihati. Sreča ga krt, ki je prepričan, da je medved bolan, saj ga je že na daleč slišal, kako kiha. Nato se pridružijo še vse ostale živali, ki mu želijo pomagati. Mali medved želi skozi celotno zgodbo dopovedati prijateljem, da je čil in zdrav. Živali ga ne poslušajo in ga zdravijo, dokler medvedu ne prekipi in se postavi zase.

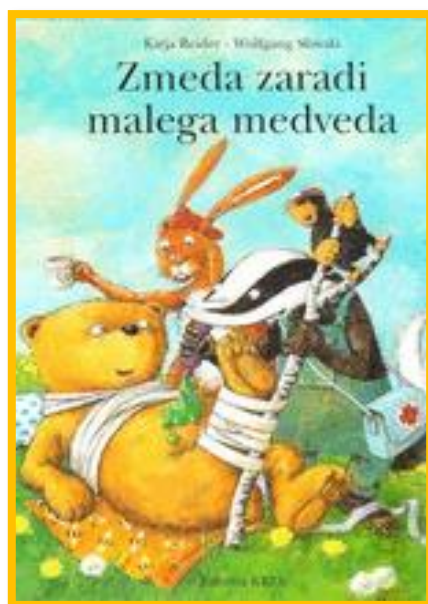
Razmišljale smo in ugotovile, da je pri otrocih včasih tudi to problem, da se ne znajo postaviti zase. Vemo, da smo si ljudje po značaju zelo različni. Nekateri si želijo biti vodje in imeti vse pod nadzorom, spet drugim je vseeno oz. jim je bolje, da so pod okriljem nekoga. Ravno tako je tudi pri otrocih. Pa vzemimo za primer skupino iz vrtca pri prosti igri. Že kot zunanji opazovalci hitro ugotovimo, kateri otroci imajo vedno željo biti vodilni, biti prvi, biti v ospredju. Spet drugi se držijo bolj zase, so sramežljivi, se prepustijo biti vodeni. Želele smo se dotakniti otrok, ki so bolj sramežljivi, nesamozavestni, ki si ne upajo povedati svojega mnenja in se postaviti zase. Karakterno močnejši otroci velikokrat prevzamejo iniciativo in ostale otroke ignorirajo, kar pa seveda ni prav. Verjele smo, da lahko s to pravljico pokažemo, da se

moramo postaviti zase, moramo se potruditi, da nas ostali poslušajo in upoštevajo, saj lahko drugače z nami manipulirajo tako kot z malim medvedom v zgodbi. Hkrati pa z zgodbo tudi pokažemo, da je še kako pomembno, da prijatelje poslušamo in slišimo njihovo mnenje.

2.2.1 ZNAČAJI LIKOV

Po izbiri zgodbe smo določile like, ki jih bomo igrale. V pravljici nastopa pet živali, ravno toliko, kot je bilo nas. Glavni junak je medved, stranski liki so njegovi prijatelji krt, zajec, jazbec in bober. Medved je postavljen v ospredje, saj se celotna zgodba vrti okoli njega in njegovih težav, ki jih v resnici nima. V zgodbi je predstavljen kot neodločen, neroden in sramežljiv lik, ki se na koncu zgodbe le opogumi in pove vse, kar mu leži na duši. Njegovi prijatelji so vsi velikega srca s čutom za nesebično pomoč in vsak izmed njih ima še svojo posebno lastnost. Krt je prijazen, prijateljski in paničen. S krtovo paniko se zgodba začne razvijati. Zajec je zelo plašen in boječ in ima govorno napako – jeclja. Jazbec nastopi v zgodbi v vlogi vsevednega zdravilca oz. zdravnika. S seboj vedno nosi torbo za prvo pomoč, v kateri se najde rešitev za vsako težavo. Na koncu se jim pridruži še bober, ki ga ob vsem dogajanju zgrabi panika in želi hitro vse urediti in pomiriti.

Potem, ko smo imele izbrano zgodbo in razdeljene like, smo začele s pisanjem okvirnega sinopsisa. Odločile smo se, da originalne zgodbe ne bomo spreminjale. Po knjigi smo izpisale vloge in dialoge in iz besedila pripravile okvirni dramski tekst.

Slika 7: Knjiga *Zmeda zaradi malega medveda*

(<http://www.e-kres.si/index.php?area=books&subpage=books/dis&id=448>, 2. 2. 2016)

1.3 SINOPSIS

ZMEDA ZARADI MALEGA MEDVEDA

(Katja Reider, Wolfgang Slawski)

VLOGE:

medved (Veronika), krt (Špela), zajec (Urša), jazbec (Sara), bober (Estera)

MEDVED: »AAAaaa aaaapčiih!«

KRT: »Kaj se tukaj dogaja?? Medved, pa ne da si bolan?«

MEDVED: »Ne, ne, neee! Te presnete regratove lučke so kriv... apčih!«

KRT: »Veš, s prehladom se ne gre igrati! Čakaj, prinesel ti bom hladen obkladek za glavo in obvezo za boleče grlo.«

MEDVED: »Res ni treba! Oh, je že šel ...«

ZAJČEK: »K-k-kaj s-si pa t-ti k-kar o-obsedel t-tukaj?«

MEDVEDEK: »Ja, krta čakam. Prinesel mi bo obkladek in obvezo.«

ZAJČEK: »Ojej! M-m-ar si b-bolan m-m-medvedek?«

KRT: »Kiha in glava ga boli! Zajček, pomagaj mi!!«

ZAJČEK: »H-h-hitro ga povijva! G-g-grlo pa b-b-bučo pa t-t-rebuh, d-d-a n-ne b-bo še bolj zbolel!«

KRT: »Seveda!«

MEDVED: »Am ... Ej ... Pa jaz sploh ...«

KRT: »Tako. Zdaj moramo malo počakati ...«

MEDVED: »Pa saj sem v redu, je že veliko bolje.«

KRT: »Ja, ja, to misli čisto vsak, ampak potem je z njim še huje! Bolje, da poskusiš počasi vstati.«

MEDVED: »Aaaaaa!«

ZAJČEK: »L-lepa reč! Š-še desno šapo si si zvil! K-kar poglej, kako n-nabrekla in z-zatečena je! Ojooj!«

MEDVEDEK: »Ampak vedno je taka!«

JAZBEC: »Ooo, ni kaj, ni kaj, poškodovano šapo je treba naravnati in tesno poviti.«

MEDVED: »Pa če ... Jaz ... Am ...«

JAZBEC: »Še dobro, da imam tole zeleno pasto za na trebuh. Čisto vse pozdravi!«

ZAJEC: »N-nisem v-v-vedel, da m-m-edveda b-b-boli trebuh!«

KRT: »Fuuuuuj! Ta maža smrdi po žabji driski, bljak! Sploh ne morem dihati, še dobro, da imam ta klinček za na nos!«

MEDVED: »Ooo, fuj, mislim, da mi bo slabo!«

JAZBEC: »Ja, jaa! Tudi za to poznam odlično zdravilo!«

MEDVED: »Pa saj me sploh ne poslušajo ...«

JAZBEC: »No, te trebuh še boli?«

MEDVED: »Ja, ne! Pa saj me sploh nikoli ni bolel!«

KRT: »Že vem! Zakuriti mu moramo ogenj, da mu bo lepo toplo!«

(Živali zakurijo ogenj.)

ZAJEC: »E-ej m-medi, a-a-a t-ti je že kaj t-toplo?«

MEDVED: »Ja pa saj me ...«

KRT: »Pridite, si bomo spekli krompir, tukaj v žerjavici! Tale skrb za bolnika me je pošteno zlakotila!«

MEDVED: »O, krompir! A bom tudi jaz lahko dobil enega?«

JAZBEC: »Ja, seveda ...«

VSE ŽIVALI: »NEEE!«

JAZBEC: »Zate sem pripravil tale zdravilni prevretek iz kozje koreninice in hudičeve zeli. Okusa je groznega pa smrdi, ampak je najboljše zdravilo!«

BOBER: »A ne vidite, da ima revček vročino! Poglejte, kako se poti! Samo še ohladitev potrebuje!«

MEDVED: »Pa ne, pa nočem, ne grem!«

(Vse živali ga odnesejo v vodo. – Čof.)

KRT: »No, vročina je padla. Kako se počutiš?«

MEDVED: »Ja, kako neki?! SLABO, GROZNO! ČE ME SPLOH NE POSLUŠATE! DAJTE MI ŽE ENKRAT MIR!«

ZAJEC: »N-N-ne smemo mu z-z-zameriti, r-r-es ne!«

KRT: »Pa če je bolan!«

JAZBEC: »Seveda bomo ostali pri njem, če nas bo spet potreboval, kajne?«

JAZBEC: »Saj sem vedel, danes si videti veliko bolje!«

KRT: »In le zato, ker smo tako dobro poskrbeli zate!«

VSE ŽIVALI: »Ja, res!«

MEDVED: »Ampak predno ste me začeli zdraviti, sem bil čisto zdrav! Saj sem samo kihnil!«

JAZBEC: »Kako, prosim?! Zakaj si pa potem trdil, da si bolan?!«

MEDVED: »Pa vi ste govorili, da sem bolan, NE JAZ. Samo malo sem kihnil, pa me že nihče več ni poslušal.«

ZAJEC: »A-a-ampak mi smo t-t-ti hoteli samo dobro, v-v-eš?«

BOBER: »Ja, lahko bi se branil.«

MEDVED: »Res je! Nikoli več vam ne bom dovolil česa takega! To si dobro zapomnite!« »Ačih.«

JAZBEC: »Ne gani se! Samo po zeliščno juhico skočim!«

MEDVED: »NEEEEEEE!«

JAZBEC: »Hik, hik, hik.«

MEDVED: »Proti kolcanju pa poznam odlično zdravilo!«
Vsi se smejejo, jazbec neha kolcati.

BOBER: »To je pa tudi edino pravo zdravilo! Smeh je pol zdravja!«

Sledil je sestanek z mentorico in tehničnim pomočnikom, kjer smo predstavile našo celotno idejo. Na podlagi celotne zgodbe smo se odločili, da bo zgodba zaigrana z ročnimi lutkami. Te so za našo zgodbo najbolj primerne, saj je v predstavi predvidene veliko rekvizitne igre (povijati, nositi torbo, mazati ipd.).

2.4 IZDELAVA LUTK

2.4.1 POSTOPKI IZDELAVE

Na prvih vajah, ki so potekale v okviru izbirnega predmeta lutkarstvo, smo se dobili skupaj z mentorico in tehničnim pomočnikom, ki nam je pomagal pri izdelavi lutk in scene. Predstavile smo zgodbo, ki smo si jo izbrale, in jima pokazale sinopsis. V celotni predstavi se pojavi veliko dogodkov, ko živali kaj primejo, držijo in si kaj podajo. Glede na okoliščine smo preko pogovora prišli do skupnih zaključkov glede izbire lutk. Ugotovili smo, da bi bile za to zgodbo najbolj primerne ročne lutke. Ker ima vsaka žival v zgodbi svojo nalogo, smo prilagodile izdelavo posameznih lutk na način, da bo predstava čim lažje izvedljiva.

Same smo že nekajkrat izdelovale lutke za druge predstave, zato smo mislile, da se nam ni potrebno o vsaki stvari posvetovati s tehnologom. Lutke smo izdelale brez natančnih skic, kar pa se je na koncu izkazalo za slabo odločitev. Za vnaprej vem, da je pred izdelavo lutk potrebno narediti natančno skico, ker bo tako izdelava boljša in enostavnejša. S skico si lažje predstavljamo končni izdelek in temu primerno prilagodimo postopek izdelave. Skica mora biti narisana v naravni velikosti (1 : 1) od spredaj in s profila. Vidne morajo biti tiste podrobnosti, ki nas zanimajo pri izdelavi (postavitev ušes, postavitev gobčka/nosu, postavitev oči ipd.).

Vsaka je izdelovala svojo lutko, ki jo je kasneje tudi v predstavi animirala. Bolj tehnično zahtevne dele smo naredile na vajah na fakulteti, bolj enostavne stvari, kot je na primer šivanje, smo delale doma.

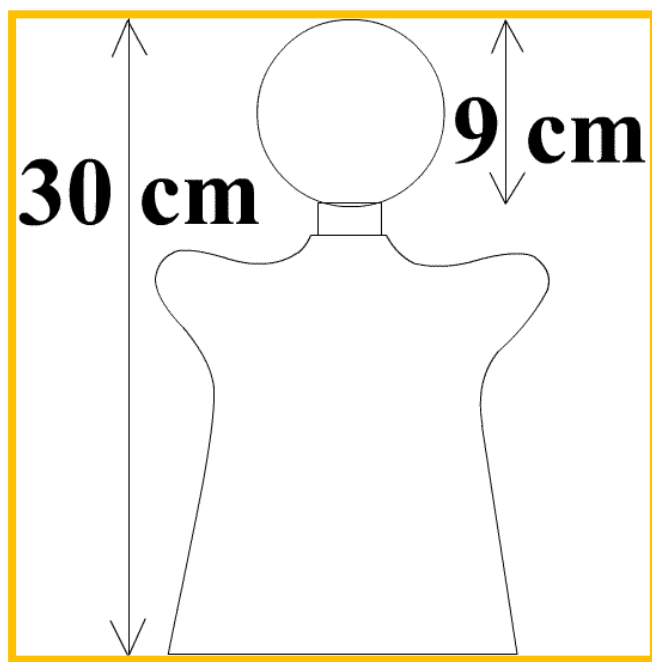
Slika 8: Risanje skic (foto: Špela Granda, 2. 10. 2014)

2.4.2 KRT

Potrebščine: črn sukanec, škarje, blago črne barve, papir, svinčnik, penasta krogla za glavo premera 9 cm, kos neobdelane pene, nož, plastični tulec za vrat, plastični lonček okrogle oblike (za izdelavo čelade), akrilne barve (rdeča, modra in rumena), črne svetleče oči, belo usnje in silikonsko lepilo.

POSTOPEK IZDELAVE

Najprej naredimo glavo. Za osnovo uporabimo že izdelano okroglo peno premera 9 cm. Nato na kos neobdelane pene z vseh strani narišemo profil nosu. Po označenih črtah z nožem zarezemo, da dobimo manjši kos. Tega potem oblikujemo s škarjami do želene oblike. Nato ga prišijemo na okroglo peno. Pri šivanju pazimo, da bo nos prišit na spodnjem delu glave. Glavo nato obšijemo s črnim blagom. Šivamo tako, da je površina glave čim bolj gladka. Zelo moramo biti pozorni, da so šivi čim manj opazni. Po navadi jih naredimo na zadnji strani glave, kjer ima lutka lase ali klobuk. Tudi mi naredimo šive na zadnji strani glave, kjer bo kasneje krtova čelada in bodo tako šivi zakriti.

Slika 9: Približna velikost krta
(http://lutke-zajec.si/lutke/rocne_lutke/, 28. 1. 2016)

Slika 10: Profil glave (foto: Špela Granda, 27. 4. 2014)

Krt je ročna lutka, ki ima telo v obliki rokavičke, v kateri je dlan. To najprej narišemo na papir. Za pravo velikost si pomagamo z našo roko. Iz papirja si naredimo šablono, da lažje izrežemo dva enaka kosa blaga. Obrisana dela izrežemo in ju skupaj zašijemo, tako da pustimo odprtino spodaj (za roko) ter zgoraj (za tulec). Nato skozi zgornjo odprtino potisnemo plastični tulec, ki je namenjen za vrat lutke. Tulec prilepimo s silikonskim lepilom na spodnji del glave, kjer je bila narejena luknja.

Slika 11: Trup krta (foto: Špela Granda, 27. 4. 2014)

Slika 12: Glava prišita na trup krta (foto: Špela Granda, 27. 4. 2014)

Za oči uporabimo že narejene plastične čepke. Iz belega usnja izrežemo dva kroga premera 2 cm. Na sredini kroga naredimo luknjo s škarjami. Skozi njo potisnemo oči. Nato na glavi naredimo z nožem dve luknji. Oči namažemo s silikonskim lepilom in jih potisnemo v luknji na glavi.

Lutka je že skoraj narejena. Narediti je potrebno še čelado. Vzamemo plastični lonček okrogle oblike in ga z akrilnimi barvami pobarvamo z rdečo barvo ter narišemo naglavno svetilko. Tako je plastični lonček postal čelada. Ko se barve posušijo, s silikonskim lepilom nalepimo čelado na krtovo glavo.

Slika 13: Izdelan krt (foto: Špela Granda, 1. 5. 2014)

2.4.3 BOBER

Potrebščine: penasta krogla za glavo premera 12 cm, plastični tulec za vrat, črne svetleče oči, belo usnje, silikonsko lepilo, sukanec, škarje, rjavo blago, polnilo, plastični lonček, škarje, majhna penasta krogla.

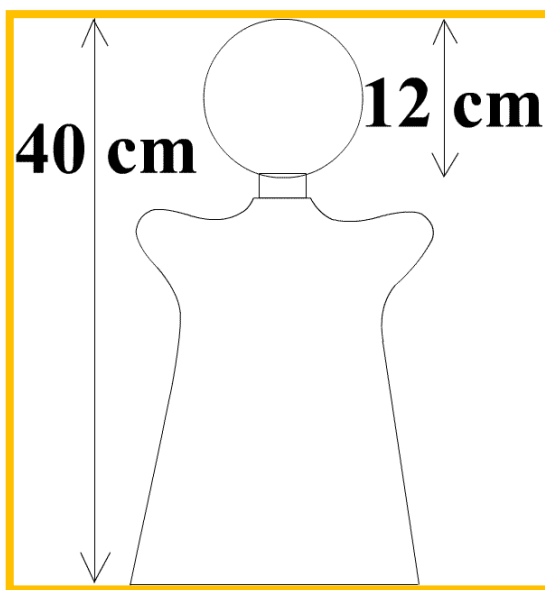
POSTOPEK IZDELAVE

Za glavo potrebujemo penasto izdelano kroglo premera 12 cm. V luknjo, ki je na spodnjem delu krogle, z lepilom pritrdimo plastični tulec, ki bo služil za držalo glave. Celotno glavo obšijemo z rjavim blagom. Šivamo tako, da naredimo šiv čim manj opazen (glej sliko 14).

Slika 14: Glava bobra (foto: Estera Bugar, 25. 4. 2014)

Za gobček uporabimo majhno penasto kroglo, ki jo prerežemo na pol. Potem vzamemo plastično posodico, iz katere izrežemo zoba. Kroglici in zoba nato prilepimo na glavo. Na koncu kroglici oblepimo z rjavim blagom.

Slika 15: Približna velikost bobra
(http://lutke-zajec.si/lutke/rocne_lutke/, 28. 1. 2016)

Velikost trupa izmerimo tako, da svojo roko položimo na list papirja in jo obrišemo. Vedeti moramo, da se naša roka med igranjem ne sme videti. Nato prenesemo mere na blago. Izrežemo dva enaka dela, ki ju nato skupaj sešijemo, da dobimo rokavček. Trup oblikujemo tako, da je na sredini ožji. Tako pridejo lutkine roke bolj do izraza. Pri oblikovanju in šivanju trupa ne smemo pozabiti, da mora biti zgoraj odprtina za tulec. Da rokavček na tulcu dobro stoji, ga nanj kar zalepimo.

Slika 16: Bober od spredaj (foto: Estera Burgar, 25. 4. 2014)

Na koncu moramo narediti še rep. Naredimo ga iz enakega blaga kot vse ostalo. Najprej sešijemo podolgovat žakelj, ki je malo manjši kot celotni trup lutke. Žakelj nato napolnimo s polnilom. Da rep stoji pokonci, ga na lutko prišijemo na dveh delih (čisto spodaj in malo pod vrhom).

Slika 17: Profil bobra (foto: Estera Bugar, 25. 4. 2014)

2.4.4 JAZBEC

Potrebščine: neobdelana pena za glavo, blago (bele, sive, rdeče in temno sive barve), sukanec, škarje, papir, svinčnik, nož, plastični tulec za vrat, črne svetleče oči, belo usnje in silikonsko lepilo.

POSTOPEK IZDELAVE

Najprej se lotimo izdelave glave. Jazbec ima veliko in neokroglo glavo, zato ne moremo uporabiti že izdelane glave, ampak jo moramo narediti sami. Vzamemo kos neobdelane pene. Na eno stran pene narišemo profil glave v naravni velikosti. Nato peno začnemo oblikovati s pomočjo noža in škarij do zelene oblike.

V spodnji del glave z nožem naredimo luknjo, da lahko vanjo prilepimo plastični tulec, ki služi za lažjo animacijo glave. Nato celotno glavo obšijemo z belim blagom. Na vsaki strani glave naredimo ušesa. Oblikujemo jih s peno, tako da na vsaki strani glave nastaneta izboklini, ki ju prilepimo z lepilom. Da bi bila lutka čim bolj podobna pravemu jazbecu, na vsako stran glave prišijemo še dva temno siva trakova. Na koncu lutki prišijemo še nos. To naredimo tako, da v črno blago oblečemo penasto kroglico in jo nato prišijemo na konico glave.

Slika 18: Glava jazbeca (foto: Sara Bizant, 23. 4. 2014)

Ker je jazbec dvoročna lutka, moramo narediti trup tako, da lutko animiramo z obema rokama. Sešijemo ga iz belega blaga, tako da posebej sešijemo roki in posebej trup. Za roki sešijemo dva »žakeljčka«, v katera lahko damo svoje dlani. Trup moramo narediti širši, saj ima animator v njem obe roki. Sešijemo ga tako, da ima spodaj odprtino, zgoraj odprtino za tulec ter dve odprtini za roke. Na zašit trup prišijemo roke. Skozi zgornjo odprtino vstavimo plastični tulec. Pritrdimo ga tako, da trup nanj prilepimo.

Slika 19: Sprednji profil jazbeca (foto: Sara Bizant, 23. 4. 2014)

Na koncu lutki sešijemo še torbo za prvo pomoč. Iz sivega blaga izrežemo pravokotnik in ga zašijemo ob straneh, tako da je zgoraj odprtina. Na sprednjo stran torbice našijemo rdeč križ, ki ponazarja prvo pomoč. Na torbico zašijemo še trak (naramnico).

Slika 20: Profil jazbeca (foto: Sara Bizant, 23. 4. 2014)

2.4.5 ZAJEC

Potrebščine: sivo pliš blago (pliš odeja), roza blago, črno blago, kos neobdelane pene, škarje, nož, lesena okrogla palica (debeline 12 mm), šivanka, siv sukanec, bel plastični lonček (od sladoleda, skute, jogurta), črne svetleče oči, majhna penasta krogla, vodoodporni flomaster in silikonsko lepilo.

POSTOPEK IZDELAVE

Za izdelavo glave vzamemo kos neobdelane pene in nanj narišemo sprednji in stranski del. Nato s pomočjo noža in škarij začnemo obdelovati peno do zelene oblike. Na spodnji strani glave naredimo majhno luknjo (premer 1 cm) in vanjo prilepimo leseno palico. Nato celotno glavo obšijemo v blago.

Slika 21: Izdelava zajčeve glave (foto: Urša Mikeli, 5. 4. 2014)

Slika 22: Pena za glavo oblečena v blago (foto: Urša Mikeli, 5. 4. 2014)

Uhlja ravno tako izrežemo iz pene (debeline ca. 0,5 cm). Nato ju obšijemo v blago. Da izgleda lutka bolj nagajiva, naredimo malo ukrivljen uhelj. To naredimo tako, da ga na sredini rahlo zašijemo skupaj.

Slika 23: Uhlj (foto: Urša Mikeli, 5. 4. 2014)

Za oči uporabimo plastične črne čepke. V glavo z nožem naredimo dve luknji, v kateri z lepilom prilepimo oči. Za izdelavo smrčka uporabimo majhno penasto kroglo, ki jo z nožem prerežemo na pol. Polovici oblepimo in obšijemo z blagom ter ju fiksiramo na glavo. Za zobe uporabimo bel plastični lonček, iz katerega izrežemo pravokotnik. Na sredino pa z vodoodpornim flomastrom narišemo črto.

Slika 24: Sprednja stran zajčeve glave (foto: Urša Mikeli, 5. 4. 2014)

Lutka je dvoročna, zato je pomembno, da telo lutke naredimo tako, da animator pri animaciji uporablja obe svoji roki. Z eno roko drži palico ter animira eno tačko, z drugo roko pa animira drugo tačko. Sama animacija je zahtevna, zato je potrebno veliko vaje, da jo usvojimo.

Trup sešijemo tako, da dobimo rokavček, v katerega damo svoje roke. Zadnjo stran lutke pustimo odprto, da lutko lažje animiramo. Sprednjo stran zašijemo tako, da najprej izstrižemo iz blaga malo večji pravokotnik. Nato naredimo tačke, tako da zašijemo dva žepka, v katera bodo lahko šle naše dlani. Na osnovni pravokotnik prišijemo tački. Nato trup prišijemo na glavo, da se ne vidi palice. Velikost in dolžino trupa ter tačk naredimo glede na animatorja. Zelo pomembno je, da je lutka ravno prav velika ter da občinstvo ne vidi animatorjevega telesa.

Slika 25: Sprednja stran zajca (foto: Urša Mikeli, 5. 4. 2014)

2.4.6 MEDVED

Potrebščine: penasta sploščena krogla premera 14 cm, rjavo pliš blago, košček svetlo rjavega blaga za gobček, črne svetleče oči, lesena okrogla palica premera 1 cm, škarje, sukanec, lepilo Mekol.

POSTOPEK IZDELAVE

Glavo izdelamo iz že izdelane penaste krogle premera 14 cm. To obšijemo z rjavim pliš blagom. Gobček naredimo iz penaste krogle premera 6 cm, ki jo je prerežemo na pol ter jo prav tako obšijemo z rjavim pliš blagom. Kot vidimo na sliki številka 26, prišijemo gobček na spodnjo tretjino glave.

Slika 26: Profil medvedje glave (foto: Veronika Kobal, 10. 4. 2014)

Lutki naredimo ušesa iz enakega blaga kot vse ostalo. Izrežemo dve enostavni polkrožni obliki in ju prišijemo na glavo. Za oči uporabimo plastične črne čepke. V glavo z nožem naredimo dve luknji, v kateri prilepimo oči. Na koncu na gobček prišijemo še košček svetlo rjavega blaga

Slika 27: Sprednja stran medvedje glave (foto: Veronika Kobal, 10. 4. 2014)

Celotna lutka je zasnovana tako, da jo lahko animiramo s palico in svojo roko. Zato uporabimo leseno okroglo palico premera 1 cm. V spodnji del glave s škarjami naredimo ozko luknjo, v katero namestimo palico. Preden palico namestimo v luknjo, jo dobro namažemo z lepilom, da palica med igranjem ne bi padla ven.

Trup naredimo tako, da gledalci palice ne vidijo. Najprej sešijemo malo večji žakelj, ki ima večjo odprtino zadaj ter čisto majhno zgoraj (za palico). V naslednjem koraku naredimo tački, ki sta tako veliki, da v njiju lahko damo svoji dlani. Tački sešijemo tako, da naredimo dva večja rokava. Notranjost tačk pa obložimo s polnilom, da izgledata bolj polni ter lepše stojita na lutki. Zdaj, ko imamo narejeni tački, naredimo na trupu (žaklju) ob straneh luknji, da lahko prišijemo tački. Celotni trup prišijemo na glavo, tako da se palica ne opazi. Lutko animiramo po potrebi samo s palico oziroma uporabimo tudi svoje roke.

Slika 28: Zadnja stran medveda (foto: Veronika Kobal, 10. 4. 2014)

Slika 29: Končani medved (foto: Veronika Kobal, 10. 4. 2014)

2.5 SCENA IN PRIPOMOČKI

2.5.1 Scena

V predstavi smo igrale z ročnimi lutkami, zato je bil paravan naš glavni pripomoček pri sceni. Uporabile smo standardni paravan za ročne lutke, za katerega smo se lahko umaknile, da so bile publiki vidne zgolj naše lutke.

Narava predstave nam je omogočila enostavnejšo sceno, zato smo uporabile le zeleno in modro pregrinjalo, saj se predstava dogaja na travniku, kjer je v bližini manjše jezero. Z zelenim pregrinjalom smo prekriale $\frac{3}{4}$ paravana, z modrim pregrinjalom smo pokrile ostali paravan.

2.5.2 Pripomočki

Med igro smo potrebovale tudi nekaj pripomočkov: regratovo lučko, povoj, zeleno mažo, klinček za nos, drva in glasbo.

Regratovo lučko smo izdelale same. Uporabile smo zeleno slamico in volno. Iz volne smo naredile manjši cof, ki smo ga uporabile za cvet. Tega smo prilepile na slamico. Regratovo lučko smo potrebovale na začetku predstave, saj jo medved, medtem ko se sprehaja na travniku, zagleda in povoha.

Slika 30: Regratova lučka (foto: Špela Granda, 28. 6. 2014)

Pri naslednjem dogodku, ko so na sceni medved, zajec in krt, smo potrebovale povoj. Uporabile smo ga pri prizoru, kjer sta zajec in krt želela medvedu pomagati in sta mu povila grlo, ker sta mislila, da je zbolel.

Jazbec ima v predstavi vlogo zdravilca, zato je tudi on želel pomagati medvedu. Namaže ga z zeleno mažo. Uporabile smo majhno tubo od kreme, ki smo jo z akrilnimi barvami pobarvale na zeleno.

Krt je potreboval klinček za nos, saj mu je zelena jazbečeva maža zelo smrdela.

Predstavo smo popestrile tudi z glasbo. Na začetku, ko pride medved na sceno, smo uporabile melodijo z naslovom First Light, avtorja Briana Enoa. Glasba se konča, ko zagleda regratovo lučko. Medtem ko zajec in krt povijata medveda, smo uporabile klavirsko spremljavo iz risanke Pat in Mat. Avtor skladbe je Jan Koláček. Proti koncu naše predstave, ko gre medved spat, pa smo uporabile uspavanko z naslovom Tolddler Lullaby.

2.6 VAJE ZA PREDSTAVO

Termine za vaje smo si določile same. Večinoma so vaje potekale v prostorih fakultete. Najele smo si prosto učilnico, kjer smo si lahko postavile sceno. Prve vaje so potekale tako, da smo samo brale svoj tekst. Tako smo se spoznale s svojo vlogo in iz nje naredile določen karakter. Ko s tekstom ni blo več težav, smo začele preigravati lutke. Vsaka se je spoznala s svojo lutko in jo začela preigravati. Iskale smo veliko različnih načinov, da bi čim lažje prikazale, kako lutka reagira v določenih situacijah. To se nam je zdelo zelo pomembno, saj le tako gledalec razume, kaj je animator v določeni situaciji želel prikazati. Nato smo v naše vaje dodale še sceno – paravan. Na začetku nam je bilo zelo težko, saj nismo bile navajene, da moramo imeti ves čas iztegnjeno roko nad glavo. Zelo hitro smo občutile bolečine v rokah, ki so nas opozorile na to, da moramo še veliko vaditi, in zato smo si vedno govorile »vaja dela mojstra, če mojster dela vajo«.

Zelo pomembno je, da med animiranjem ves čas gledaš svojo lutko, saj le tako lahko prenašaš svojo energijo na samo lutko. Tudi to nam je na začetku delalo veliko preglavic, saj ko gledaš svojo lutko, ne vidiš ostalih okoli sebe in lahko zelo hitro nastane zmeda za paravanom. Sčasoma smo se navadile ena na drugo in težave so izginile.

Odločile smo se, da se na vajah snemamo z mobilnimi telefoni in nato posnetke analiziramo. Težko je vaditi, če ne vidiš samega sebe, saj ne veš, kaj delaš prav in česa ne.

Zatem smo predstavo pokazale mentorjema, saj smo se zavedale, da bodo njune izkušnje pripomogle k izboljšanju predstave. Za izdelavo lutk smo bile pohvaljene, saj smo upoštevale njune nasvete in uporabile veliko znanja, ki smo ga skozi študij pridobile. Mentorja sta nam predlagala, da zadevo skrajšamo in nekatere dogodke iz knjige izpustimo, saj je bila naša lutkovna predstava zelo dolga. Skupaj smo prišli do zaključka, da določene dele odstranimo iz našega scenarija.

Nekaj dni pred predstavo je sledila generalka, na kateri smo predstavili svoje predstave. Naša skupina je pri izvedbi upoštevala večino napotkov in idej, ki sta nam jih mentorja predlagala. Na koncu je bila predstava dodelana in pripravljena na lutkovni maraton.

2.7 SCENARIJ

Iz sinopsisa smo preko dodelanih idej napisale končni scenarij. Tu smo vlogam dopisale njihov značaj, kako pridejo in odidejo s scene ipd. V našem končnem scenariju smo zaradi omejenega časa zgodbo malo skrajšale in jo prilagodile za lutkovni maraton.

ZMEDA ZARADI MALEGA MEDVEDA

(Katja Reider, Wolfgang Slawski)

VLOGE:

medved (Veronika), krt (Špela), bober (Ester), zajec (Urša), jazbec (Sara)

SCENA: visoki paravan, $\frac{3}{4}$ je zelene barve (prikazuje travnik), $\frac{1}{4}$ je prekrita z modro rjuho (prikazuje ribnik)

(Na paravanu se pojavi regratova lučka. Z desne strani pride medved.)

MEDVED (zagleda regratovo lučko in jo poduha ter začne kihati): »Aaaaaaaaapčiiiih. Ačih, ačih, ačih, ačih!«

KRT (pride izpod regratove lučke, zagleda medveda in zaskrbljeno reče): »Kaj se tukaj dogaja?? Medved, pa ne da si bolan?«

MEDVED (se podrgne po smrčku, posmrka in jezno reče): »Ne, ne, neee! Te presnete regratove lučke so krive. Aaaa apčih!«

KRT (suvereno odgovori): »Veš, s prehladom se ne gre igrati! Čakaj, prinesel ti bom hladen obkladek za glavo in obvezo za boleče grlo.« (hitro odhiti za paravan)

MEDVED (glasno): »Res ni treba! Oh, je že šel.«

(Na sceno z leve strani priskaklja zajček.)

ZAJČEK (zagleda medveda in prestrašeno in jecljavo vpraša): »K-k-kaj s-si pa t-ti k-kar o-obsedel t-tukaj?«

MEDVEDEK (nejevoljno odgovori): »Ja, krta čakam. Prinesel mi bo obkladek in obvezo.«

ZAJČEK (*zamišljeno, zaskrbljeno in jecljavo odgovori*): »Ojej! M-m-ar si b-bolan, medvedek?«

KRT (*priteče na sceno z desne strani, v rokah drži povoj in glasno kriči*): »Kiha in glava ga boli! Zajček, pomagaj mi!«

ZAJČEK (*vznemirjeno in jecljavo reče*): »H-h-hitro ga povijva! G-g-grlo pa b-b-bučo pa t-t-rebuh, d-d-a n-ne b-bo še bolj zbolel!«

KRT: »Seveda!«

(*Estera za paravanom pripravi glasbo (Pat in Mat). Zajec in medved začneta povijati medveda okoli glave.*)

MEDVED (*jezno želi priti do besede*): »Am ... ej ... pa jaz sploh ...«

KRT (*prekine medveda, pametno in zadovoljno reče*): »Tako. Zdaj moramo malo počakati.«

MEDVED (*jezno odgovori*): »Pa saj sem v redu, je že veliko bolje.«

KRT (*trmasto odgovori*): »Ja, ja, to misli čisto vsak, ampak potem je z njim še huje! Bolje, da poskusiš počasi vstati.«

MEDVED (*hipoma vstane, se zaplete v povoje in pade ter zakriči*): »Aaaaaa!«

ZAJČEK (*pametno in jecljavo odvrne*): »L-lepa reč! Š-še desno šapo si si zvil! K-kar poglej, kako n-nabrekla in z-zatečena je! Ojoooj!«

MEDVEDEK (*sproščeno reče*): »Ampak vedno je taka!«

JAZBEC (*prihiti na sceno z desne strani, s seboj ima torbo za prvo pomoč. Iz torbe vzame zeleno kremo in svojeglavo reče*): »Še dobro, da imam tole zeleno pasto. Čisto vse pozdravi!«

KRT: »Fuuuuuuj! Ta maža smrdi po žabji driski, bljak!« (*na nos si pripne lesen klinček in reče skozi nos*) »Sploh ne morem dihati, še dobro, da imam ta klinček za na nos!«

MEDVED: »Ooo, fuj, mislim, da mi bo slabo!«

JAZBEC (*razmišlja*): »Ja, jaa! Tudi za to poznam odlično zdravilo!«

BOBER (*priteče na sceno z leve strani in pametno reče*): »A ne vidite, da ima revček vročino! Pogledajte, kako se poti! Samo še ohladitev potrebuje!«

MEDVED (*se upira*): »Pa ne, pa nočem, ne grem!«

(Vse živali primejo medveda in ga nesejo do vode, ki je na levi strani paravana. Medved nato ves jezen priplava iz vode. Vse živali opazujejo, kaj se bo zgodilo.)

KRT: »No, vročina je padla. Kako se počutiš?«

MEDVED *(jezno in razdraženo zakriči):* »Ja, kako neki?! SLABO, GROZNO! ČE ME SPLOH NE POSLUŠATE! DAJTE MI ŽE ENKRAT MIR!«

(Medved se uleže na travnik in zaspi. Vse živali ga zaskrbljeno opazujejo.)

ZAJEC *(ves prestrašen reče):* »N-N-ne smemo mu z-z-zameriti, r-r-es ne!«

KRT *(zašepeta):* »Pa če je bolan.«

JAZBEC *(pogumno pripomni):* »Seveda bomo ostali pri njem, če nas bo spet potreboval, kajne?«

(Medved se čez nekaj časa prebudi.)

JAZBEC *(veselo reče):* »Saj sem vedel, danes si videti veliko bolje.«

KRT: »In le zato, ker smo tako dobro poskrbeli zate!«

VSE ŽIVALI: »Ja, res!«

MEDVED *(globoko zajame sapo in pove):* »Ampak predno ste me začeli zdraviti, sem bil čisto zdrav. Saj sem samo kihnil.«

JAZBEC *(strogo in užaljeno vpraša):* »Kako, prosim?! Zakaj si pa potem trdil, da si bolan?!«

MEDVED *(jezno odgovori):* »Pa vi ste govorili, da sem bolan, NE JAZ. Samo malo sem kihnil, pa me že nihče več ni poslušal.«

ZAJEC: »A-a-ampak mi smo t-t-ti hoteli samo dobro, v-v-eš?«

BOBER: »Ja, lahko bi se branil.«

MEDVED: »Res je! Nikoli več vam ne bom dovolil česa takega! To si dobro zapomnite!« *(zopet ga zaščemi v smrčku, kihne)* »Ačih.«

JAZBEC *(pametno odgovori):* »Ne gani se! Samo po zeliščno juhico skočim!«

MEDVED *(glasno zakriči):* »NEEEEEEE!«

JAZBEC *(se prestraši in začne kolcati):* »Hik, hik, hik.«

MEDVED (*veselo odvrne*): »Proti kolcanju pa poznam odlično zdravilo!« (*ga začne žgečkati.*)

(*Vse živali se od veselja začnejo med seboj žgečkati.*)

BOBER (*se obrne proti publiki in pove modro misel*): »To je pa tudi edino pravo zdravilo. Smeh je pol zdravja!«

2.8 LUTKOVNI MARATON

Iz vseh predstav, ki smo jih študentje naredili v okviru izbirnega predmeta lutkarstvo, smo pripravili lutkovni maraton. Ta je bil namenjen predšolskim in šolskim otrokom. Odvijal se je v Mini teatru na Ljubljanskem gradu. Ogledalo si ga je okoli 120 otrok. Predstav je bilo deset, sledile so si ena za drugo in vsi otroci so si ogledali vse predstave.

Zaigrane predstave:

1. Žabec in tujec (marionete), PV,
2. O petelinu, ki je hotel nesti jajca (marionete), PV,
3. Zaljubljeni žabec (namizno gledališče), PV,
4. O ljubezni (namizno gledališče, kuhinjski predmeti), PV,
5. Trnuljčica in internet (namizno gledališče), SRP,
6. Eko Zemlja (namizno gledališče), PV,
7. O petelinu, ki je hotel nesti jajca (ročne lutke), PV IŠ,
8. Tobija (nogavice), SRP,
9. Štala brez pravil (nogavice), SRP,
10. Zmeda zaradi malega medveda (ročne lutke), PV.

Predstave smo igrali študentje z različnih smeri pedagoške fakultete. Ob naslovu predstave je v oklepaju napisana tehnika lutk ter kratica smeri, ki označujejo smer študija: PV – predšolska vzgoja, PV IŠ – predšolska vzgoja izredni študij, SRP – specialna in rehabilitacijska pedagogika.

2.8.1 Odzivi otrok med spremljanjem predstave

Naša predstava je bila zaigrana zadnja (deseta). Na začetku nas je skrbelo, saj smo podvomile v koncentracijo otrok do našega zadnjega nastopa. Vendar ko so se predstave začele, smo videle, da otroci ob gledanju zelo uživajo in po vsaki predstavi sprašujejo, če bo še kakšna.

Sošolko sem zadožila, da je snemala otroke med našo predstavo. Posnetek sem si ogledala in ga analizirala, saj me je zanimalo, kako so otroci doživljali celotno predstavo.

Na začetku predstave so bili zelo nemirni, vse dokler se ni na sceni pojavila regratova lučka. Takoj so opazili, da se je predstava začela, in so jo z zanimanjem začeli spremljati. Nekaj otrok je tudi komentiralo: »O, poglej rožico.« »Pšt, začelo se je.« »Kaj bo pa zdaj?«

Najprej so vsi samo opazovali in z zanimanjem spremljali dogajanje, ki se je odvijalo na odru. Pri sceni, kjer sta krt in zajec začela s povojem povijati medveda, so se začeli glasno smejati in na njiju kazati s prstom. Po tem odzivu otrok lahko rečem, da smo s tem delom zgodbe dosegli svoj cilj. Želele smo na smešen, zabaven in neroden način prikazati, kako želita zajec in krt pomagati bolnemu medvedu.

Pri naslednjem prizoru si po mnenju živali medved zvije desno šapo. Tu je hitro vskočil zdravilec jazbec, ki je želel s svojo zeleno mažo pomagati medvedu. Ker ta maža zelo smrdi, si krt natakne na nos ščipalko za obežanje perila. Tu so se otroci zopet začeli smejati, saj se jim je zdel krt s ščipalko na nosu zabaven. Nekateri otroci so se poistovetili s krtom in se še sami prijeli za nos, kljub temu da ni nič smrdelo.

Takrat, ko je medvedu prekipelo in je začel jezno kričati na živali, so otroci obnemeli in z začudenjem spremljali naprej, saj jih je zanimalo, kaj se bo zgodilo. Pri nekaterih otrocih lahko opazimo tudi kanček strahu v očeh, vendar je ta strah hitro minil.

Na koncu zgodbe se zajcu začne kolcati. Medved se spomni, da proti temu pomaga žgečkanje. Nato se začnejo vse živali žgečkati in zgodbe je konec. Tu se je otrokom zopet zdelo smešno. Po koncu predstave so vsi zelo glasno zaploskali in lepo je bilo videti nasmejane otroške obraze.

Po vseh odzivih, ki smo jih prejele, lahko rečem, da jim je bila predstava zanimiva, saj so se med njo veliko smejali in jo z velikim zanimanjem spremljali. Na podlagi odzivov sklepam, da je bila predstava primerna starosti otrok in da je dosegla svoj namen. Menim, da je večina otrok skozi ogled predstave sprejela sporočilo zgodbe.

Zelo sem presenečena, da so ne glede na to, da smo nastopale kot zadnje, otroci še vedno bili zmožni gledati skoncentrirano od začetka do konca. Visoka koncentracija otrok po več kot uri in pol sedenja dokazuje, da so lutkovne predstave za otroke zares posebno doživetje.

2.8 SODELOVANJE V TIMU

Pri delu v skupini je zelo pomembno, da znamo med seboj sodelovati in se prilagajati. V naši skupini smo se med seboj dobro poznale, saj smo vse že dolgo časa prijateljice. To je bila za

nas velika prednost, saj smo že na začetku vedele, kaj lahko od katere pričakujemo, in nekatere stvari smo se hitreje dogovorile. Vedele smo, kaj nam je všeč in kaj ne. Seveda smo se še vedno morale veliko prilagajati, upoštevati vse predloge in biti kdaj tudi kritične do druge. Pri kritikah je zelo pomembno, da so konstruktivne in pravilno podane, saj le tako prispevajo k boljšemu končnemu izdelku. Najtežje se nam je bilo časovno uskladiti zaradi veliko izven študijskih dejavnosti. Nekajkrat je prišlo tudi do manjših sporov, ki smo jih po pogovoru rešile.

Pri vsakem sodelovanju so prednosti in slabosti in pri nas ni bilo nič drugače. Glavne prednosti so bile: krepitev prijateljstva, delitev dela, skupno preživljanje časa, večje število idej, medsebojno spodbujanje in medsebojna pomoč. Glavne slabosti so bile: usklajevanje urnikov, občasna zamujanja, neresnost nekaterih pri določenih zadolžitvah (zamujanje rokov) in ogrožanje odnosov s spori ob delu.

Glavna težava naše skupine je, da nismo določile »vodje«, ki bi imela pregled nad celotnim projektom. Vodja bi vsakemu posamezniku dodelil določene dolžnosti, postavil jasne roke in poskrbel za bolj tekočo izvedbo.

Slika 31: Lutke iz predstave (foto: Špela Granda, 16. 7. 2014)

ZAKLJUČEK

Vsak pedagog, ki dela z otroki, mora vedeti, da so lutke za otroke v predšolskem obdobju zelo pomembne (Marjanovič Umek, 2013). Avtorica je še dodala, da je pomembno zgolj to, da ponudimo otrokom predstavo, ki bo primerna njihovi starosti. Le tako lahko nudimo otroku udobje in razvijanje domišljije, kar je v tem obdobju izrednega pomena.

Narediti kvalitetno lutkovno predstavo, ki bo za otroke poučna, a hkrati zanimiva, ni najlažja naloga. Sama se velikokrat srečujem z vzgojiteljicami, ki pravijo, da za te projekte nimajo časa in potrebnega znanja. Priznam, da je potrebno vložiti veliko truda, da nastane kvalitetna predstava, ampak stvari si lahko poenostavimo in prilagodimo okoliščinam. Naš trud za lutkovno predstavo je bil v celoti poplačan, ko smo odigrale predstavo na lutkovnem maratonu in videle nasmejane obraze otrok. Delo bi si lahko razbremenili tudi tako, da bi v projekt vključili otroke. Ti bi nam verjetno z veseljem pomagali in se preko celotnega procesa veliko novega naučili. Izdelava lutkovne predstave skupaj z otroki predstavlja nov izziv in bi lahko bila tema nove diplomske naloge.

V diplomski nalogi sem s pomočjo teoretičnih virov raziskala pristope, s katerimi si pomagamo pri izdelavi predstave. Podučila sem se o različnih lutkovnih tehnikah, ki jih uporabljamo za igranje ter za vsakodnevno delo z otroki v vrtcu. S pomočjo literature in profesorjev sem pridobila znanje o celotnem procesu nastajanja lutkovne predstave, ki sem ga nato uspešno uporabila v praksi. Pri načrtovanju in izdelovanju sem spoznala, da so pri timskem sodelovanju prednosti in slabosti, ki jih moramo upoštevati pred začetkom dela.

Z ogledom odziva otrok sem ugotovila, da se otroci zelo vživijo v predstavo in se z liki poistovetijo. Spoznala sem, da je pri prenosu sporočila predstave zelo pomembno, da je predstava primerna otrokovi starosti.

S pisanjem diplomske naloge sem pridobila veliko novega znanja, ki mi bo koristilo na moji poklicni poti. Kdo bi si mislil, kaj vse lahko naredimo s preprosto lutko in kako lahko z njo očaramo otroke. Ob izdelavi diplomske naloge so me lutke navdušile in zato jih bom redno uporabljala na svoji poklicni poti.

VIRI

1. Ahačič, D. (1969). Mladina na odru: priročnik za aktivno gledališko vzgojo na osnovnih in srednjih šolah. Ljubljana: Mladinska knjiga.
2. Gal Štromar, M., Geč, G. (2013). Črkolandija: pravljica, dramsko besedilo, gledališki priročnik. Ljubljana: Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.
3. Gledališki terminološki slovar. Ljubljana: Založba ZRC, 2007.
4. Golub, Z. (2003). Šolsko lutkovno gledališče z zbirko lutkovnih igrice. Nova Gorica: Založba EDUCA.
5. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod za šolstvo.
6. Majaron, E. (2010). Children`s theatre: What? For whom? Why? How?. Jurkowski. H. Theatre for children - artistic phenomenon : a collection of papers. Volume 1. Theatre Museum of Vojvodina.
7. Marjanovič Umek, L. (2013). Gledališče za različno stare otroke. V I. Djilas (ur.), Odraščajoča publika: osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi. Ljubljana: Lutkovno gledališče Ljubljana.
8. Trefalt, U. (1993). Osnove lutkovne režije. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
9. Pernarčič, J. (2008). Čudoviti svet lutk: Kako preprosto narediti lutko? Ljubljana: Pernarčič & Pernarčič.
10. Pengov, J. (2004). O režiji lutkovne igre. V M. Loboda in F. Slivnik (ur.), Jože Pengov. Ljubljana: Slovenski gledališki muzej.
11. Šinko, S. (2008). Vloga lutkovnega gledališča pri kulturni vzgoji otrok. Revija za elementarno izobraževanje, 1 (3–4).
12. Varl, B. (1995). Lutke na palici. Zbirka Moje lutke 1. Šentilj: Aristej.
13. Varl, B. (1995). Lutke na nitkah. Zbirka Moje lutke 2. Šentilj: Aristej.
14. Varl, B. (1997). Ročne lutke. Zbirka Moje lutke 3. Šentilj: Aristej.
15. Varl, B. (1997). Ploske lutke. Zbirka Moje lutke 4. Šentilj: Aristej.
16. Zupanić Benić, M. (2009). O lutkama i lutkarstvu. Zagreb: Leykam international.

SPLETNI VIRI

1. Bizjak, R. Najdeno na: http://rtk.ijs.si/2013/Sola_video.pdf (21. 6. 2014).
2. Majaron, E. (2007) Najdeno na <http://veza.sigledal.org/prispevki/pogovor-z-edijem-majaronom%2028> (26. 2. 2016).